

СИЛАБУС ДИСЦИПЛІНИ

« _____ »

Ступінь вищої освіти - Магістр

Спеціальність 212 Ветеринарна санітарія, гігієна і експертизаОсвітня програма «Ветеринарна санітарія, гігієна і експертиза»Рік навчання 1,2, семестр 1,2,3Форма навчання денна (денна, заочна)Кількість кредитів ЄКТС 8Мова викладання українська (українська, англійська, німецька)Професор Мельник О. П., доцент Мельник О. О.<museum@nubip.edu.ua>, <melnik_oo@nubip.edu.ua><https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=2842><https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=2843><https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=1079>

Лектор дисципліни

Контактна інформація
лектора (e-mail)Сторінка дисципліни в
eLearn

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

(до 1000 друкованих знаків)

Дисципліна “Анатомія свійських тварин” займає провідне місце в системі підготовки фахівців ветеринарної медицини, формуючи у студентів уяву про організм, як єдине ціле. Його будова визначається у взаємозв’язку органів, їх апаратів і систем, а також взаємообумовленість будови і функції на фоні розвитку в онто- та філогенезі.

Вивчення анатомії методом препарування анатомічних препаратів свійських тварин виробляє у студентів вміння знаходити окремі органи та їх частини, як при патологічних розтинах тварин, що загинули, так і на живих тварин при проведенні діагностичних і лікувальних маніпуляцій і хірургічних втручань.

Курс “анатомія свійських тварин” читається у 1, 2 та 3 семестрах і включає такі види педагогічної роботи – лекції, лабораторні заняття, самостійну роботу, навчальні практики, консультації та різні форми перевірки знань студентів – рейтинговий контроль, колоквиуми, заліки, іспит.

Вивчення анатомії базується на філософії діалектичного матеріалізму і сучасних досягнень біологічної науки, і ставить за мету, поряд з набуттям конкретних знань про будову тіла, і матеріалістичного світогляду.

Компетентності ОП:***інтегральна компетентність (ІК)***

Здатність розв’язувати складні задачі і проблеми у галузі ветеринарної медицини, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

загальні компетентності (ЗК):

1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
3. Знання та розуміння предметної галузі та професії.

фахові (спеціальні) компетентності (ФК):

1. Здатність встановлювати особливості будови і функціонування клітин, тканин, органів, їх систем та апаратів організму тварин різних класів і видів – ссавців, птахів, комах (бджіл), риб та інших хребетних.
2. Здатність використовувати інструментарій, спеціальні пристрої, прилади, лабораторне обладнання та інші технічні засоби для проведення необхідних маніпуляцій

під час професійної діяльності.

3. Здатність дотримуватися правил охорони праці, асептики та антисептики під час фахової діяльності.

4. Здатність застосовувати знання з біобезпеки, біоетики та добробуту тварин у професійній діяльності.

програмні результати навчання

1. Знати і грамотно використовувати термінологію ветеринарної медицини.
2. Використовувати інформацію із вітчизняних та іноземних джерел для розроблення діагностичних, лікувальних і підприємницьких стратегій.
3. Визначати суть фізико-хімічних і біологічних процесів, які відбуваються в організмі тварин у нормі та за патології.

СТРУКТУРА ДИЦИПЛІНИ

Тема	Години (лекції/ лабораторні)	Результати навчання	Завдання	Оціню - вання
1 семестр				
Модуль 1				
Тема 1. Тема 1. Вступ до дисципліни Анатомія як наука і її місце серед інших біологічних дисциплін. Історія розвитку анатомії як науки. Організм як цілісна відкрита система Поняття про філогенез онтогенез, їх основні закономірності.. Тканини та їх види. Організм система органів організм. Розвиток осевого скелета свійських тварин в онто- і філогенезі. Стадії розвитку осевого скелета	2/3	Знати техніку безпеки на лабораторних заняттях в умовах кафедри анатомії. Анатомічні терміни. Розрізняти площини та напрями, за якими визначають топографію органів, їх частин та частин тіла. Знати загальну будову хребця. Знати будову грудного, поперекового крижового та хвостового відділів хребта. Вміти. Аналізувати особливості будови різних хребців. Розрізняти шийні, грудні, поперекові, крижові та хвостові хребці	Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)	0-100 балів
Тема 2. Скелет як пасивна частина локомоторного апарату Кістка як орган. Первинні та вторинні кістки, джерела їх розвитку. Вплив на будову кісток особливостей їх функцій.	2/3	Знати будову скелета ший. Будова потиличної, клиноподібної, вискової, лобової, тім'яної, міжтім'яної та решітчастої кісток свійських тварин. Вміти. Застосовувати	Здача лабораторної роботи. Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)	0-100 балів

(використовувати) набуті знання під час майбутньої практичної діяльності.

<p>Тема 3. Розвиток черепа ссавців в онто- і філогенезі. Череп ссавців як ціле і його ділення на відділи. Нейрокраній і спланхнокраній. Різні шляхи перетворення черепа наземних форм. Принципові особливості будови черепа ссавців.</p>	2/3	<p>Знати будову різцевої, виличної, слізної, раковинних, верхньощелепної, піднебінної, крилоподібної, нижньощелепної кісток, леміша та під'язикового скелету.</p>	<p>Здача лабораторної роботи. Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в elearn) Здача колоквиуму.</p>	0-100 балів
Модуль 2				
<p>Тема 1. Теорії походження кінцівок. Основні положення теорії походження бокової складки або метамерного походження кінцівок. Скелет кінцівок первинноводних</p>	2/3	<p>Знати загальні закономірності будови кінцівок свійських тварин та особливості будови кісток грудної і тазової кінцівок свійських ссавців. Вміти відрізнити окремі кістки грудної тазової кінцівок великої</p>	<p>Здача колоквиуму з використанням натуральних препаратів Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)</p>	0-100 балів
<p>хребетних. Шляхи спеціалізації п'ятипалої кінцівки.</p>		<p>худоби, коня і свині. Аналізувати подібність та відмінності будови ланок (поясу, стилоподію, зейгоподію та автоподію) і кісток грудної та тазової кінцівок ссавців. Розуміти послідовність розміщення кісток кінцівок. Застосовувати (використовувати) набуті знання під час майбутньої практичної діяльності.</p>		

<p>Тема 2. З'єднання кісток скелета, їх морфологічна і функціональна характеристика. Класифікація безперервних з'єднань, суглобів та їх обов'язкові компоненти. Дані робіт кафедри про суглоби</p>	2/3	<p>Знати загальну характеристику суглобів кінцівок та осьового скелета, яким кістками вони утворені та послідовність їх розміщення. Вміти визначати розташування суглобів кінцівок і осьового скелета на препаратах та живих тваринах . Аналізувати відмінності будови перервних з'єднань кісток (суглобів) та неперервних з'єднань або зрощень. Розуміти яким чином всі кістки скелета з'єднуються між собою. Розрізняти види сполучень та основні компоненти сполучення кісток. Застосовувати (використовувати) набуті знання під час майбутньої практичної діяльності.</p>	<p>Здача лабораторної роботи. Здача колоквиуму. Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)</p>	0-100 балів
Модуль 3				
<p>Тема 1. Вступ до розділу міологія. Види м'язової тканини, особливості їх будови та джерела розвитку. Роль інтенсифікації функції в прогресивному розвитку м'язової системи. Скелетні м'язи і джерела їх розвитку. Фасції, слизові та сухожилкові піхви і сумки та інші допоміжні органи м'язової системи. Розвиток скелетних м'язів і допоміжних органів м'язів в філо- і онтогенезі.</p>	2/3	<p>Знати загальну будову та характеристику скелетних м'язів. Вміти визначати на тушах забитих тварин та на живих тваринах місце розташування окремих м'язів і їх функціональних груп. Аналізувати зв'язок топографії м'яза, точок його фіксації з його функцією.</p>	<p>Здача лабораторної роботи Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)</p>	0-100 балів
		<p>Розуміти принципи поділу м'язів на групи, та їх функцію під час статичної і динаміки. Розрізняти окремі найбільші м'язи (їх групи) тулуба Застосовувати (використовувати) набуті знання під час майбутньої практичної діяльності.</p>		

<p>Тема 2. Соматичні і вісцеральні скелетні м'язи. Метамерна закладка м'язів поясів кінцівок. Соматичні м'язи тулуба. М'язи вільних кінцівок та їх зміни при переході від стопо- до фалангоходіння. М'язи голови – соматичні вісцеральні М'язи вільних кінцівок і їх перетворення при переході до стопо- і фалангоходіння. Групова функція м'язів Локомоторний апарат як цілісна система. Фази періоди руху кінцівок при локомоції. Рух в суглобах кінцівок в перший і другий періоди фази перенесення і опори. Робота м'язів поясів вільних кінцівок. Групова функція респіраторних м'язів м'язів стінки живота. Статичні пристосування грудних і тазових кінцівок.</p>	2/3	<p>Знати загальну будову та характеристику м'язів поясу грудної кінцівки, грудної стінки і живота. Вміти визначати на тушах забитих тварин та на живих тваринах місця розташування окремих м'язів і їх функціональних груп. Аналізувати зв'язок топографії м'яза, точок його фіксації з його функцією. Розуміти принципи поділу м'язів на групи, та їх функцію під час статичної динаміки. Розрізняти окремі найбільші м'язи (їх групи) тулуба Застосовувати (використовувати) набуті знання під час майбутньої практичної діяльності</p>		
Всього за 1 семестр				70
2 семестр				
Модуль 4.				
<p>Тема 1. Загальна характеристика будови шкіри. Шкіра в світлі виконання нею функцій.</p>	2/3	<p>Знати будову шкіри та її рогових і залозистих похідних</p>	<p>Здача лабораторної роботи</p>	0-100 балів

<p>Розвиток шкіри у філо- та онтогенезі. Ектодермальні та мезодермальні шари шкіри. Похідні шкіри ссавців та їх будова походження.</p>		<p>Вміти визначати рогові і залозисті похідні шкіри на живих тваринах. Аналізувати відмінності будови різних рогових і залозистих похідних шкіри. Розуміти призначення рогових і залозистих похідних шкіри. Застосовувати (використовувати) набуті знання під час майбутньої практичної діяльності.</p>	<p>Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)</p>	
<p>Тема 2. Вступ до розділу “Спланхнологія” Загальна характеристика систем органів, що вивчається в розділі. Загальні принципи будови органів травного, дихального та сечостатевого апаратів та будови їх стінок.</p>	<p>2/3</p>	<p>Знати загальні принципи будови та топографії нутрощів свійських тварин. Вміти відрізняти окремі органи. Аналізувати зв’язок між будовою, топографією та функціональним призначенням окремих внутрішніх органів. Розуміти топографію нутрощів і їх призначення. Розрізняти відмінності будови окремих органів травного апарату у різних видів тварин. Застосовувати (використовувати) набуті знання під час майбутньої практичної діяльності.</p>	<p>Здача лабораторної роботи Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)</p>	<p>0-100 балів</p>
<p>Тема 3. Тулубова кишка. Її розвиток у філо- та онтогенезі. Диференціація на передню, середню та задню кишку. Головна кишка свійських тварин Передня кишка її диференціація на стравохід і шлунок. Шлунки свійських ссавців і їх розвиток у онто- і філогенезі.</p>	<p>2/3</p>	<p>Знати особливості будови та топографії органів головної кишки свійських тварин. Вміти відрізняти окремі органи головної кишки травного апарату. Аналізувати зв’язок між будовою, топографією та функціональним призначенням окремих органів травного апарату. Розуміти топографію органів головної і передньої кишок.</p>	<p>Здача лабораторної роботи Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)</p>	<p>0-100 балів</p>

		Розрізняти відмінності будови окремих органів травного апарату у різних видів тварин. Застосовувати (використовувати) набуті знання під час майбутньої практичної діяльності.		
Тема 4 Середня та задня кишка. Шляхи збільшення слизової оболонки в філогенезі. Диференціація середньої та задньої кишки на відділи, та їх особливості у свійських тварин. Застінні залози середньої кишки.		Знати особливості будови та топографії органів передньої кишки свійських тварин. Вміти відрізняти окремі органи передньої кишки травного апарату. Аналізувати зв'язок між будовою, топографією та функціональним призначенням окремих органів середньої і задньої кишки травного апарату. Розуміти топографію органів середньої і задньої кишки. Розрізняти відмінності будови окремих органів травного апарату у різних видів тварин. Застосовувати (використовувати) набуті знання під час майбутньої практичної діяльності.	Здача лабораторної роботи. Здача колоквиуму. Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)	0-100 балів
Модуль 5				
Тема 1. Органи дихання в світлі їх розвитку і функції. Органи водяного та повітряного дихання у хребетних. Загальні принципи будови і функції органів дихання свійських тварин. Онто-філогенез органів дихання.	2/3	Знати закономірності розміщення та особливості будови органів дихального апарату Вміти відрізняти окремі органи дихального апарату. Розуміти послідовність розміщення органів дихального апарату. Розрізняти відмінності будови легень у різних видів свійських тварин. Застосовувати (використовувати) набуті знання під час майбутньої	Здача лабораторної роботи. Здача колоквиуму. Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)	

		практичної діяльності.		
<p>Тема 2. Анатомічний склад і характеристика сечостатевого апарату, його філо- та онтогенез. Анатомічний склад системи органів сечовиділення. Класифікація нирок. Особливості будови і топографії сечових органів у свійських ссавців. Статеві органи самців і самиць. Розвиток органів сечостатевого апарату.</p>	2/3	<p>Знати особливості будови та послідовність розміщення органів сечовиділення свійських ссавців. Знати особливості будови та послідовність розміщення органів розмноження самців та самок свійських тварин. Вміти відрізнити та характеризувати окремі органи сечовиділення свійських ссавців. Вміти відрізнити та характеризувати окремі органи розмноження самців та самок свійських тварин. Розуміти зв'язок між будовою, топографією та призначенням окремих органів сечовиділення. Розрізнити окремі органи сечовиділення (нирки) різних видів свійських тварин. Розуміти зв'язок між будовою, топографією та призначенням окремих органів розмноження самців та самок. Застосовувати (використовувати) набуті знання під час майбутньої практичної діяльності.</p>	<p>Здача лабораторної роботи. Здача колоквиумів. Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)</p>	0-100 балів
Модуль 6				
<p>Тема 1. Органи чуття як рецепторні апарати аналізаторів зовнішнього середовища та джерело пізнання навколишнього середовища. Відчуття та свідомість. П'ять спеціалізованих органів чуття у ссавців. Характеристика будови та еволюції органів шкіряного чуття, нюху та смаку. Орган зору. Будова органу зору</p>	2/3	<p>Знати будову та топографію органів чуття (зокрема органа зору, його допоміжних та захисних органів, органа слуху і рівноваги та інших), склад аналізаторів,. Уявляти загальні принципи будови органів чуттів та топографію окремих їх ланок. Розуміти відмінності між органами чуття та аналізаторами.</p>	<p>Здача лабораторної роботи. Здача колоквиуму. Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)</p>	0-100 балів

завиткового аналізатора.				
Тема 2. Особливості будови скелета свійської птиці. Шкіра та її похідні у птахів. Будова пера. М'язів птахів. Особливості будови органів травного, дихального та сечостатевого апаратів. Особливості будови нервової та серцево-судинної систем. Особливості будови аналізаторів.	2/3	Знати будову пера, шкіри та її похідних птахів. Знати будову та топографію нутроців, органів чуття (зокрема органа зору, його допоміжних та захисних органів, органа слуху і рівноваги та інших) склад аналізаторів Уявляти загальні принципи будови тіла птахів та топографію окремих органів. Вміти визначати на препаратах чи на трупах птахів їх органи. Аналізувати та розрізняти загальні риси і відмінності будови організму птахів та ссавців.	Здача лабораторної роботи. Здача колоквиуму. Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)	0-100 балів
Всього за 2 семестр				70
Модуль 7				
Тема 1. Компоненти серцево-судинної системи ссавців: серце, артерії, вени, капіляри. Мікроциркуляція та мікроциркуляторне русло. Розвиток серця в онто- та філогенезі. Кола кровообігу дорослого організму та плода. Розвиток венозної системи.	2/3	Знати загальні закономірності будови серцево-судинної системи будову серця та розміщення магістральних судин тулуба, шиї, голови, кінцівок і нутроців. Вміти відрізняти основні судини організму свійських тварин. Розуміти загальні принципи ровопостачання організму частин та ділянок тіла організму тварин, склад та будову ендокринної системи. Уявляти загальну схему судинної системи тварин великого і малого кіровообігу дорослих тварин та плодів, будову серця та закономірності	Здача лабораторної роботи. Здача колоквиуму. Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)	0-100 балів

		тулуба і кінцівок. Розрізняти трупях чи тушах тварин вени та артерії. Застосовувати (використовувати) набуті знання під час майбутньої практичної діяльності.		
Тема 2. Основні закономірності будови розвитку і взаємозв'язок судинної системи з іншими системами організму. Будова артерій, вен і капілярів та їх взаємозв'язок. Основні закономірності будови, ходу, галуження судин великого і малого кіл кровообігу. Поняття про колатералі, анастомози, колектори.	2/3	Знати загальні закономірності будови серцево-судинної системи, розміщення магістральних судин, кінцівок.. Вміти відрізняти основні судини організму сільськогосподарських тварин. Розуміти загальні принципи кровопостачання органів, частин та ділянок тіла організму тварин, склад будову ендокринної системи. Уявляти загальну схему судинної системи та великого і малого кіл кровообігу дорослих тварин та плодів, будову серця та закономірності галуження кровеносних і лімфатичних судин голови тулуба і кінцівок. Розрізняти на трупях чи тушах тварин вени та артерії. Застосовувати (використовувати) набуті знання під час майбутньої практичної діяльності.	Здача лабораторної роботи. Здача колоквиуму. Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)	0-100 балів
Тема 3. Будова лімфатичної системи. Основні компоненти лімфатичного русла – лімфатичні капіляри, судини, протоки, основні колектори лімфи. Лімфатичні вузли та лімфоїдні органи. Органи внутрішньої секреції, їх	2/3	Знати загальні закономірності будови серцево-судинної системи, будову серця та розміщення магістральних лімфатичних судин тулуба, шиї, голови, кінцівок і нутрощів. Вміти відрізняти основні лімфатичні судини	Здача лабораторної роботи. Здача колоквиуму. Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)	1-100 балів

<p>будова та розвиток.</p>		<p>організму свійських тварин. Розуміти загальні принципи будови лімфатичних судин органів, частин та ділянок тіла організму тварин, склад та будову ендокринної системи. Уявляти загальну схему лімфатичних судин голови, тулуба і кінцівок. Розрізняти трупах чи тушах тварин лімфатичні протоки.. Застосовувати (використовувати) набуті знання під час майбутньої практичної діяльності.</p>		
Модуль 8				
<p>Тема 1. Розвиток спинного та головного мозку у філо- та онтогенезі у ссавців. Оболонки головного мозку, підоболонкові простори та їх зв'язок. Філогенез нервової системи. Дифузна нервова система. Утворення трьох- і п'ятиміхурової стадії. Мозкові оболонки та їх перетворення в онто- та філогенезі.</p>	2/3	<p>Знати загальні закономірності будови та топографії спинного і головного мозку. Вміти відрізнити на трупі чи туші тварини нерви, артерії та вени. Розуміти закономірності галуження спинномозкових та черепних нервів. Уявляти схему будови головного і спинного мозку, центральної і периферичної нервової системи та розуміти принцип їх діяльності і галуження спинномозкових та черепних нервів. Розрізняти відмінності будови та топографії соматичної і автономної нервової системи. Застосовувати (використовувати) набуті знання під час майбутньої практичної діяльності.</p>	<p>Здача лабораторної роботи. Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)</p>	0-100 балів
<p>Тема 2. Нервова система хребетних, її розвиток в онто- і філогенезі. Периферичний відділ нервової системи та</p>	2/3	<p>Знати загальні закономірності будови та топографії спинного і головного мозку. Вміти відрізнити на трупі чи туші тварини нерви,</p>	<p>Здача лабораторної роботи. Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)</p>	

<p>його поділ на соматичну та автономну частини</p> <p>Функціональні компоненти соматичних нервів у філогенезі.</p> <p>Розгалуження спинномозкових нервів</p> <p>Сплетення, причини їх утворення.</p>		<p>артерії та вени.</p> <p>Розуміти закономірності галуження спинномозкових нервів, розміщення і будову нервових сплетень.</p> <p>Уявляти схему будови периферичної нервової системи та розуміти принцип їх діяльності і галуження спинномозкових.</p> <p>Розрізняти відмінності будови та топографії соматичної і автономної нервової системи.</p> <p>Застосовувати (використовувати) набуті знання під час майбутньої практичної діяльності.</p>		
<p>Тема 3. Характеристика спинномозкових нервів. Їх будова. Нерви шії, грудної та черевної стінок. Нерви, нервові вузли, сплетення грудної та черевної порожнин. Загальна характеристика автономної нервової системи. Симпатична та парасимпатична частини автономної нервової системи.</p>	2/3	<p>Знати загальні закономірності будови та автономної нервової системи.</p> <p>Вміти відрізнити на трупі чи туші тварини нерви, артерії та вени.</p> <p>Розуміти закономірності галуження спинномозкових нервів, розміщення і будову нервових сплетень.</p> <p>Розрізняти відмінності будови та топографії соматичної і автономної нервової системи.</p>	<p>Здача лабораторної роботи. Здача Модуля.</p> <p>Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)</p>	
<p>Тема 4. Загальна характеристика автономної нервової системи. Симпатична та парасимпатична частини автономної нервової системи.</p>	2/3	<p>Знати загальні закономірності будови та автономної нервової системи.</p> <p>Вміти відрізнити на трупі чи туші тварини нерви, артерії та вени.</p> <p>Уявляти схему будови автономної нервової системи та розуміти принцип її діяльності.</p> <p>Розрізняти відмінності будови та топографії соматичної і автономної нервової системи.</p> <p>Застосовувати (використовувати) набуті знання під час майбутньої практичної діяльності.</p>	<p>Здача лабораторної роботи. Здача Модуля.</p> <p>Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)</p>	

Всього за 3 семестр	70
Екзамен	30
Всього за курс	100

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика щодо дедлайнів та перескладання:	НАПРИКЛАД Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності:	НАПРИКЛАД Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування:	НАПРИКЛАД Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання екзаменів заліків	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	зараховано
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

Рекомендовані інформаційні ресурси

Базова література.

1. Рудик С.К., Павловський Ю.О., Криштофорова Б.В. та ін. /За ред. Рудика С.К./ *Анатомія свійських тварин.* – Київ. – Аграрна освіта, 2001. – 575 с.
2. Рудик С.К., Левчук В. С., Костюк В. В. /За ред. Рудика С. К./ *Анатомія свійських тварин.* – К.: НАУ, 1999. – Т.І. – 229 с.
3. Гімбельрейх Г.А, Абельянц Г.С., Осінський П.О., Рудик С.К., Левчук В.С., Хомич В.Т. *Анатомія свійських тварин. Практикум з препаруванням.* //Київ, “Аграрна освіта”. – 2000.
4. Костюк В.К. *Атлас анатомії свійських тварин Т.1. Остеологія.*, Київ, “Аграрна освіта”. – 2000.
5. Костюк В.К. *Атлас анатомії свійських тварин Т.1. Міологія.*, Вінниця, “Нова книга”. – 2007.

Допоміжна література

1. Гімбельрейх Г.А. Локомоторный аппарат домашних животных как целое в статике и динамике. // м. Київ, УСХА. – 1980.
2. Гімбельрейх.Г. А. Границы и отделы глотки быка домашнего // Науч. труды УСХА. – 1975., В. 156, Т.1, С. 95-102.
3. Гімбельрейх Г.А. Мышечный аппарат глотки быка домашнего. // Научн. труды УСХА. – В. 91,Т. 1, С.104-116, В. 118, Т. 2, С. 115-124.
4. Рудик С. К. Подъязыковый аппарат парнокопытных // К., 1999. – 59с.
5. Рудик С.К. Строение скелета подъязычного аппарата млекопитающих. // К., 1999. – 55 с.
6. Гімбельрейх Г.А. Череп домашних млекопитающих и его развитие в отно- и филогенезе. // Киев, УСХА. – 1982.
7. Хомич В.Т., Рудик С.К., Левчук В.С., та ін. *Морфологія сільськогосподарських тварин* // Київ „Вища освіта”. – 2003,

Інформаційні ресурси

У процесі вивчення анатомії свійських тварин студенти факультету ветеринарної медицини користуються інформаційними ресурсами бібліотеки НУБіП України.

<https://e.lanbook.com/book/52008>.

<http://e.lanbook.com/book/567>

<https://e.lanbook.com/book/10258>